

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

25. Quomodo Decima peti ac exigi debeat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

co natus est, debetur, quamvis consuetudine sol-
leat pro eo pecunia solui. *Ex lana*, decima
quoque debetur, cum detonsæ sunt pecudes, ita
vt nouem velleribus retentis decimum perfol-
natur, ex lacte similiter, nouem mensuris reten-
tis, decima præstatur, & ex caseis decimus: Con-
suetudine alicubi receptum est, vt decima ex lac-
te in ea Parochia soluat, vbi ex vberibus, siue
mammas hauritur & fugitur: & ex caseis, vbi ca-
sei fiunt: & ex foetu, in ea, vbi pulli nascuntur.
QVAERES, An in vineis, vel agris, vbi fructus
colliguntur, solui decima debeant; an verò defe-
rende sint ad Ecclesiam, cui debentur? *Respondet*
Hofstiensis, teste Sylu. in verb. Decime. q. 9. esse con-
suetudini standum.

Decimosexto queritur, Quando nam Decima
sit persoluenda? *Respondet*, prædialem esse sol-
uendam, quando sunt collecti fructus: Personalem,
quando est lucrum ratione personæ acquisi-
tum. Decima ex foetu animalium soluitur, quan-
do pulli nascuntur. *Ex lana*, & pellibus, quando
tondentur pecudes, aut paratæ sunt pelles. *Ex ca-*
seis, quando facti sunt. **SI QVAERAS**, an decima
prædialis, fructibus collectis, statim solui de-
beat. *Respondet*, debere solui. *cap. Cum homines de*
Decimis, & sufficit, esse perceptos, quamvis non-
dum sint perfectè collecti. l. Si eius. ff. De rei vendic.
vbi dicitur: Perceptionem fructus accipere debemus, non
si perfectè collecti: sed etiam capti in percipi, vt terra
contineret fructus deserti; vel luti si oliuæ, vel vna secula fuerint,
et nondum ab aliquo vinum, vel oleum factum sit, statim i-
psè fructum accepisse existimandum sit. Sic sibi. DEINDE
QVAERES, an decima personalis statim atque
est acquisitum lucrum, sit persoluenda? *Glossa in*
cap. Reuertimini in verbis, Annuis 16. questione prima, cen-
set solui posse ad exitum anni. Sic etiam Abbas in
cap. Peruenit numer. 3. de Decimis. At Cardinalis in eo
ca. Peruenit, docet statim esse soluendam, quoniam
ius, inter prædialem, & personalem decimam,
nihil distinguit; & Parochus intra annum, sæpe
rebus ad vitam necessarijs indigere consuevit.
Sed mihi magis Glossæ & Abbatis sententia pro-
batur.

Decimoséptimò queritur, An decima antequam
petatur, iure communi solui debeat? *Respondet*
Cardinalis in cap. Peruenit, de Decimis, non esse sol-
uendam, nisi petatur; quod probat ex eodem ca. Per-
uenit, de Decimis. At communis sententia verior
est, eam solui debere iure communi, antequam
petatur, vt Ancharanus & Abbas in eo cap. Peruenit,
traderunt. In cap. Cum homines de Decimis a-
partè statuitur, eam statim esse soluendam colle-
ctis fructibus: nam Decima, est quædam oblatio;
& oblatio spontè datur, antequam petatur. Ob-
ijcies quod habetur in cap. Peruenit, requiri admo-
nitioem. Respondet, eiusmodi admonitionem
requiri, vt antequam is qui decimam retinet, ex-
communicatione feriatur: nam excommunica-
tionis sententia non fertur ob delictum tantum-
modo, nisi contumacia præcesserit: non autem
eo capite significatur opus esse admonitione vt de-
cima non petita soluat. Tertiò obijcies Pau-
lum attestantem, nihil se à Corinthijs petiuisse,
neque recepisse, vt testatur ipse in priori ad Corin-
thios Epistola cap. 9. & referitur in cap. Predicator. 16. q. 1.
Ergo si decima non petatur, solui non debet. *Re-*

spondeo: quando Ecclesia expressè, vel tacitè de-
cimam remittit, solui nõ debere, nisi Ecclesia de-
nuò eam petat: quando verò ea non remittitur,
solui debet antequam petatur. Cæterum vbi fue-
rit consuetudo recepta & præscripta, vt decima
non nisi petita soluat, nõ debetur nisi petatur,
vt ibidem docet Panormitanus.

Decimooctauò queritur, Quid sit dicendum,
quando Titius vendit Caio agrum suum, ex cuius
fructibus per aliquot annos Titius decimam non
soluerat, poteritne Ecclesia conuenire Caium
emptorem vt soluat omnes decimas prætermis-
sas, quas Titius non soluit? *Respondet* cum Ho-
stiensis, Ioanne Andrea, & Abbate in cap. Pastoralis
de Decimis, iure posse, quia res transit cum suo on-
ere ad emptorem, siue possessorem. Nam in l. Impe-
ratores. ff. De publican. possessor cogitur soluere tri-
buta præterita, quia res transit ad eum cum eo
onere, & res, non persona est obligata. Immo
addit Ioannes Andreas, posse Rectorem Ecclesiæ
conuenire recentem, aut veterem possessorem.
Et idem ajunt Archidiaconus, 16. q. 1. ca. Si quis Laicus. Fe-
dericus conf. 74. & Abbas in cap. citato Pastoralis.

Caput XXV.

Quo modo Decima peti, ac exigi debeat.

PRIMO queritur, Coram quibus Iudicibus sit
decima petenda & exigenda, & apud quem
Iudicem agenda causa de Decimis? *Respondet* ex
communi sententia, quam habent *Glossa ad Sum-*
mam 10. q. 1. Calderinus in consil. 15. an Index, tit. De foro
compet. Talon in consil. 23. vol. 1. Rebuff. de Decimis q. 1. nu-
38. nõ coram Iudice, vel Magistratu civili; sed co-
ram Ecclesiastico decimam petendam esse. Nam
causa decimarum, est spiritualis, siue Ecclesiasti-
*ca cap. Parochianos, de Decimis, & docent *Glossa in ca.**
Ex tenore, de Foro compet. Cuman. in consil. 38. Fulgofius
in consil. 166. causa verò spiritualis & Ecclesiastica,
ad Iudicem Ecclesiasticum tantummodo perti-
net. Clem. Dissensiosa de Iudicij, & cap. Decernimus, de
Iudicij. Ita vt Iudex civilis simul etiam cum Ec-
clesiastico de causa spirituali cognoscere & iu-
dicare non possit, etiam ratione compromissi. ca.
contingit, de Arbitris.

Secundò queritur, An quando tribunal siue
prætorium Regis vel Principis constat ex Laicis
& Clericis, possint eiusmodi Iudices causam de-
cimarum cognoscere, & de ea statuere & iudica-
re? *Respondet*; Nisi Iudices Clerici à Romano
Pontifice dati fuerint, non possent, quia ratio habet-
ur eius, à quo est iurisdictio mandata. Quare cū
eorum iudicum potestas, & iurisdictio à solo Re-
ge, Imperatore, vel Principe fluxerit, ad causas
spirituales trahi non potest, in quibus Rex, vel
Princeps ius & potestatem non habet. *Rebuff. de*
Decimis. q. 10. nu. 3.

Tertiò queritur, An quando Decima est Laicis
nomine & iure feudi data, & Iudex civilis ius
habeat eius causam cognoscendi & iudicandi?
Animaduertendum est, Principibus & Regibus
aliquando decimas Ecclesijs debitas, Romani
Pontificis auctoritate dari nomine & iure feudi:
aliquando dari, vel ad tempus ad tertiã vel quartam
generationem, vel in perpetuum, ea lege, vt

ipfi eas

ipsi eas alia re maiori vel æquali compensent; hoc est, ut Ecclesiæ ipsorum cura & opera, dotem idoneam habeant; & Rectores Ecclesiarum ac ceteri reb^{us} Ecclesiasticis præfecti commoda vitæ subsidia aliunde percipiant, ex quibus alantur. Et ita datæ sunt Romani Pontificis cōcessu Regi Hispaniæ Catholico Ferdinando, huius nominis Quinto, Decimæ in toto Regno Granatensi: vt testatur Couarru. in *Præctis quæstio. cap. 35. num. 2.* quoniam suis impensis, sumptibus, & magnis laboribus, Regnum illud Saracenis eripuit: & decimæ quoque datæ sunt Hispaniæ Regibus in ijs Prouincijs, quæ Hispanorum navigatione nostris temporibus inuenta sunt, quas vulgo Indiarum nomine vocant. Philippo item Pulchro Francorum Regi, Gallici scriptores referunt, teste Rebuf. in *tract. de Decimis quæstio. 10. numer. 39.* datæ esse decimas in Francia Romani Pontificis concessu: & olim annuentibus expressè, omnibus Franciæ Præsulibus, Carolus Martellus Caroli Magni auus, decimas Ecclesiarum impetrauit, easque nobilibus Francorum proceribus assignauit, eo quòd duobus prælijs innumeram Saracenorum multitudinem fuderant, qui ex Hispania in Galliam irruerant, templa diriperant, & agros vastauerant, qui Rex sanctè iurasse fertur, eas decimas Ecclesiæ redditurū se aut re alia maiori, vel æquali compensaturum: quod tamen postea non præstitit, quapropter apud inferos perpetuo supplicio damnatus perhibetur. Scribit enim Paulus Aemilius *Libr. 2. de Rebus gestis Francorum in Childerico 3. ex Eucherio Aurelianensi Episcopo, eius cadauer sepultum in æde S. Dionysij, post aliquot annos inuentum non esse, sed serpentem magnum in eius sepulchro repertum, & credidisse tunc multos, eum corpore & anima esse ad inferos damnatum: quia Eucherius Aurelianensium Episcopus vir magnus, tunc testatus est, se per quietem vidisse eius animam sempiternis supplicij destinatam.* Hoc idem narrat Guaguinus Historicus, & refert Rebuffus *tractatu de Decimis q. 10. nu. 3.* Caueant sibi Principes, ne in similia sacrilegia prolabantur.

Hoc posito, aut decimæ Laicis in feudum vel alio nomine dantur absque vlllo Romani Pontificis assensu, etiamsi in eo Ecclesiarum Antifites consentiant; aut Romani Pontificis auctoritate concedantur. Si primum, eas Laici iuste non retinent, nec possunt ad hæredes transmittere, cum sint Ecclesiarum bona. Si secundum, tunc & tuta cōscientia eas possident, & ad hæredes transfundere, aut alijs relinquere queunt, prout fuerit in Pontificio Priuilegio expressum, & non aliter: eo quòd id fiat Romani Pontificis auctoritate. Verū verò causa hæc talium decimarum, coram Iudice civili agi queat, duæ sunt opiniones: vna est eorum, qui id negant iure posse fieri, ob id quod Pontifex non videtur talium decimarum causas in civiles Magistratus, aut Iudices transfuisse. Non enim si vnum priuilegium beneficio Principis conceditur alicui, eo ipso alterum datum esse creditur; Deinde, quamuis priuilegium Principis plenissimè interpretari debeamus, cum iuri communi non derogat, non tamen si derogat. Accedit, quod Decimæ, quamuis in feudum datæ sint, nihilominus ipsam feudum ex iure Decima-

rum oritur: at ius decimarum Ecclesiasticum est, non civile, & profanum. Ita sentit Federicus in *Consil. 254. Rebuf. de Decimis quæst. 10. num. 35.* Altera est opinio affirmantium id iuste posse fieri, eo nimis argumento, quia si decimæ Laico in feudum datæ Romani Pontificis priuilegio, causa coram Ecclesiastico iudice agi deberet, multum iuri laicorum detraheretur: sic enim iudices Ecclesiastici facillè laicos eluderent, & qua possent ratione id priuilegium labefactarent atque conuellerent, cum illud vel ex toto, vel ex parte abrogare niterentur. Ita opinantur Ioann. Ruppel. in *libr. 1. Forensium institution. cap. 25.* Gulielmus Benedictus ad *cap. Raynuius de Testamen. in verb. Si absque, nume. 45.* Chaffanzus in *Consuetud. Burgon. §. 6. numer. 350.* Couarru. in *Præctis quæstio. cap. 35. numero secundo.* Ego autem primam sententiam veram esse, & tenendam existimo; & secundam opinor nec cum iure congruere, nec sola consuetudine defendi posse, absque priuilegio expresso Romani Pontificis: nec sufficit in hoc, si Romani Pontifex tolerat id, quod sic in Curijs, vel prætorijs Ciuilium Principum secundum postremam sententiam, quia aut non tolerat, quippe qui sepius reclamat: aut si tacet ac tolerat, id solum facit, quoniam id cōmodè impedire nequeat; aut ignoret illud, quod laicorum auctoritate vel consensu fit.

Ceterū si decima sit auctoritate Romani Pontificis in ciuiles Principes translata, contractu permutationis, videlicet, quia ipsi Principes eam re alia, vel maioris æstimationis & pretij & utilitatis, vel æqualis compensant; tunc causa de decima, quæ Principi debetur, coram ciuili magistratu cognosci, & tractari iure potest, quoniam amplius spiritalis non est, eo quod decima ratione permutationis legitime facta; Principi debetur, & Ecclesia suum ius integrum retinet in re, cum qua decimam permutauit, & in qua fuit decima subrogata: quod enim sufficitur & substituitur in locum alterius, sortitur cōditionem, & ius eius, in quod subrogatur.

Quartò quaeritur, An cum contra præscriptionem, vel consuetudinem, cuius initij memoria non extat, decimas Clerici petunt à laicis, fas sit laicis coram ciuili iudice eam causam agere, ita vt auctoritate Ciuili magistratus tueri se possint aduersus Clericos decimam exigentes? communis est inter Canonici iuris interpretes id non licere laicis facere, primum quia causa spiritalis, consuetudine vel præscriptione, à Iudice Ecclesiastico auocari non potest: quoniam præscriptione ius spirituale laicus nequit acquirere, *capit. causam, que. de prescript. c. cap. Prohibemus de decimis, nec consuetudo quamuis longissima, vbi quis iuris capax non est, facit eum capacem.* Ioann. Andre. Abb. Glossa & alij in *cap. causam, que. de prescript.* Secundò quia quando quis capax iuris non est, iuxta communem sententiam consuetudo plus auctoritatis, & iuris non dat quam Romani Pontificis priuilegium: sed priuilegium tale non extat, quod det eiusmodi ius & auctoritatem, ergo neque consuetudo dare potest. Quiddam verò, in quibus est Couarruias loco citato, & & Carolus Degraffalinus. *libro secundo, Regalium Franciæ in Iure septimo,* sentiunt id iuris conuenire laicis.

laicis. Nam in Francia edicto Philippi Pulchri Regis, & in Hispania Caroli Quinti Constitutione, talis decimarum causa coram Ciuilibus iudicibus agitur: & Episcoporum iussa & mandata, si ad eos causa deferretur, inhihentur: Et cum id sit vsus & consuetudine receptum, merito, inquit, improbari damnarique nequit. Ego primam sententiam veram existimo, quia causa de decimis est spiritualis, de causis vero Spiritualibus laici iudicare non possunt, vt Canones omnino prohibent. Nec vsus, si alicubi est, contrarius, probari vlla ratione potest, cum sit corruptela.

Quintò quaeritur, An decimarum causa tuto coram Ciuili iudice agatur, quando quaestio est facti, non iuris? Sciendum est, quaestionem esse facti, cum quaeritur, soluerit ne Titius debitam decimam, an non? Debeatne Caius decimam soluere, an alius? hoc est, sit ne decima soluta, an non? Sic ne soluenda potius à Titio, quam à Caio? Cum item Caius furto decimam tenetur, & agitur, vt eam restituat. At verò Quaestio iuris est, cum agitur, cuius sit decimarum ius: item, cum agitur de privilegio, exemptione, immunitate, & excusatione decimae. Cum igitur quaestio est iuris, causa decimarum coram Ecclesiastico iudice solummodo agi debet, quoniam est spiritualis: Cum verò quaestio est facti, est quorundam opinio, posse tractari causam coram Iudice ciuili. Sic Couarruias loco citato, sic Rebuffus de Decimis q. 10. nu. 39. quae sententia videtur esse, vt quidam aiunt, multorum consensu recepta, ita. Federic. Confil. 245. Gomez. in Reperitio. ad caput. si annuum. non. 16. ff. de iud. Ripa ad cap. Determinatus quaest. vltim. de Iudic. Petrus Belluga in Speculo Principum. Rubric. de Decimis §. Reslat. nam. 4. Ego primam sententiam tenendam arbitror, quia causa decimarum siue sit facti, siue iuris, est spiritualis vel saltem spirituali connexa, & ex spirituali proueniens. **QVAERES**, an quando quaestio est facti, causa decimarum liberè etiam possit agi coram Iudice laico, & Ecclesiastico: hoc est, an sit mixti fori, ciuili, & Ecclesiastici. Federic. in Confil. 245. scribit, quosdam sensisse, eiusmodi causam ad Iudicem ciuilem tantummodo pertinere. Sed hoc Couarruias in Practicis quaestio. cap. 37. num. 2. merito confutat. Nam vbiq; videmus Episcopos Ecclesiasticis censuris & poenis adigere laicos ad decimam, quae vel soluta non est, vel furto ablata restituendam: quare si lis, & causa apud Iudicem Ecclesiasticum coepta est, non est ad ciuilem deferenda. Potest igitur agi coram vtroque Iudice, Ciuili & Ecclesiastico: ita vt iure possit vnus alterum praeruenire. Sic Couarr. Meo iudicio, eiusmodi causa solum ad Iudicem Ecclesiasticum pertinet: nam est spiritualis, vel ex spirituali descendens, videlicet ex iure decimarum.

Sextò quaeritur, An decimae conductor laicus conueniri debeat coram Iudice Ecclesiastico? Quidam negant, quia causa non agitur de decima soluenda, sed de pretio conductae decimae reddendo. At verò Couarruias loco citato, suam sententiam sequutus distinguit: aut Clericus cum decimae fructus locauit laico, cum eo conuenit, vt si pretium non solueret, cum ad Iudicem Ecclesiasticum deferret: aut contra cum eo pactum iniit, vt eum conuenire non posset, nisi coram Iudice ciuili. Si primum, standum est con-

uentioni, & laicus conueniri debet coram Iudice Ecclesiastico, & non ciuili. Si secundum, feruari quoque pacta & conuenta debent, & causa ad ciuilem iudicem referenda est: tum quia causa simpliciter non est de decima, sed de pretio locata & conductae decimae persoluedo: tum etiam quia haec quaestio, inquit Couarruias, potius est facti: quam iuris: non enim causa agitur, vt debitor decimam soluat; nam eam omnes debitores soluerunt; sed vt conductor decimae, qui iam percepit eius fructus, pretium conductae decimae soluat. Sic ille: Ego, vt dixi, causam decimarum in vniuersum putò esse tractandam coram Ecclesiastico iudice, non laico. Eodem modo respondeo ad quaestionem, quam idem Couarruias proponit: videlicet, quid dicendum est, si decimae conductor nihil cum Clerico conuenit, nec se expressè submitit iudicio Ecclesiastico? Respondet ille suo more, tunc posse causam tractari apud Iudicem Ecclesiasticum, & Ciuilem, ita vt vnus alterum possit iure praercurrere: quare si lis coepta est coram Iudice Ecclesiastico, nequit Ciuili iudex eam ad se auocare. Dicendum est, eam esse coram Iudice Ecclesiastico, non laico, tractandam. Quia ex iure decimarum ortum habet: quod ius Ecclesiasticum & sacrum est, non ciuile, & profanum.

Septimò quaeritur, An cum laici contendunt, decimas ab ipsis exigi, quas longissimi temporis praescriptione, cuius initij memoria non est, soluere non consueuerunt, & quando conueniunt decimas peti contra consuetudinem longo tempore receptam, & contra Principum laicorum leges prohibentes, ne petantur, aut ne laici soluere cogantur, causa cognosci & tractari iure possit apud ciuiles magistratus? Carolus De grassal. libro secundo. Regal. Francia in iure 7. & Couarruu. libro primo. Variarum resolut. cap. 17. numer. 8. versicul. 9. in Pract. quaest. cap. 35. numero quarto, docent, posse tractari, & defendunt morem, quo huiusmodi causa in Hispania, & Gallia coram regijs magistratibus dilucitur, & passim, inquit, dantur litterae à supremo Regio senatu, quibus liberantur laici contra Ecclesiasticos iudices à decimis, quae exiguntur, vel contra consuetudinem, vel praescriptionem. At verò Rebuff. tract. de Decimis quaest. 10. num. 14. censet, hoc iure non fieri, quia causa decimarum spiritualis est, nec in spiritualibus, praescriptio, aut consuetudo, ius Laicis dat, cum ipsi eius iuris capaces non sint. Ego huiusmodi consuetudinem supra dictam, corruptelam esse puto, & proinde locum non habere, quia cum Canonico iure pugnat; quare nisi vel Privilegio Romani Pontificis, vel expressio eius consensu approbatur, non valet: nec sufficit, si dicas, eam permitti: nam permittitur certè, quia commodè impediri non potest: aut permittitur in scio Pontifice, aut in iure, & reclamante.

Octauò quaeritur, An causa de fructibus decimarum agi queat coram Iudice ciuili? Respondeo ex communi omnium sententia. Quando fructus sunt percepti, collecti, ac soluti, coram Iudice ciuili peti queunt, si fuerint furto à Laico sublatis, aut alia ratione subtrahati. Nam fructus decimae, vt superius dixi, non est quid spirituale, sed temporale.

Ex his

Ex his colligit Couarruias quando nam Decimarum causa ad Magistratum & Iudicem civilem deferri possit. Nam primum, inquit, tunc ea causa deferretur, quando decima est in feudum Laico legitima auctoritate tradita, & priuilegium a Romano Pontifice concessum est, ut feudi nomine & iure habeatur. Deinde quando Laici coguntur a Clericis soluere decimam contra prescriptionem, vel consuetudinem, cuius initium non extat, & priuilegio Romani Pontificis Iudex civilis id potestatis habet, ut hanc causam cognoscat & iudicet. Tertio, quando quæstio est facti, non iuris. Quarto quando Laicus conductor decimæ inquit cum Clerico pactum, ut coram civili Iudice conueniri possit. Quinto, quando causa agitur contra Laicos fures de fructibus decimæ soluendis, reddendis, non de ipso decimæ iure seruando, & tuendo. Meo iudicio in his omnibus casibus, causa Decimarum coram Iudice Ecclesiastico, non Laico tractanda est: quia est causa de Decimis, aut ortum habens ex iure Decimarum. **QVAERES**, quomodo sit decima soluenda iure communi? **Respondeo**, prædialem reddendam esse non deductis impensis etiam factis in fructibus colligendis, *cap. Cum sicut homines, & cap. Pastoralis de Decimis.* Item, non deductis impensis factis in domibus, aut molendinis reficiendis. Abbas in *cap. Pastoralis.* Decima personalis soluitur ex lucro, & lucrum non est nisi impensis deductis.

Nono quæritur, Quibus solui iure decima debet? **Respondeo** Clericis, siue Ecclesijs, ex Paschali Pontifice. *cap. Decima 16. quest. 1.* ubi ait: *Decimas à Populo Sacerdotibus ac Leuitis esse reddendas, diuina legis sanxit auctoritas.* Verum dubia quæstio est, quibus Clericis decima sit iure soluenda? **Respondeo**, generatim Parochis decimam iure deberi: deinde prædialem Parocho, in cuius Parochia prædium est situm, etiam si dominus prædij in alia Parochia audiat diuina, & sacramenta percipiat. *ca. vlt. de Parochijs, cap. Cum sint de Decimis.* Personalis verò decima debetur Parocho, in cuius Parochia debitor decimæ audit diuina, & percipit sacramenta. **QVAERES** an Episcopo iure decima debeat? **Respondeo**, deberi: primum quando prædium situm est in Parochia Ecclesiæ Cathedralis, & ad eum proximè pertinet ipse Parochia cura: ut colligitur *ex cap. Tua de Decimis.* At si alius Presbyter illius Parochia curæ præficatur, ipsi decima debetur. Deinde, quando prædium in nulla est Parochia situm, *cap. Quoniam de Decimis, & cap. Decimas 16. quest. 7.* Tertio, quando non sunt distinctæ Parochia, quia tota Diocesis est Parochia Episcopo subiecta. *c. Omnes Bulliæ 16. quest. 6.* Postremo quando decimæ sunt Ecclesiæ Cathedrali datæ. **ROGABIS** deinde, An decima debeat Parochis, tametsi opibus & rebus temporarijs abundent? **Respondeo** deberi: non enim soluitur decima ratione personæ, sed causa diuini ministerij, quod Parochus præstat. Nec quis ob diuitias suo potest iure spoliari: neque Regi, aut Principi opulento tributa detrahuntur, nec creditori copioso debita pecunia denegatur. Nō itē refert si Parochi & Clerici sint improbi, aut si decimarum fructus in malos vsus impendant; quoniam decima debetur præcisè ratione muneris & officij Ecclesiastici, quo fungitur Clericus, vel Parochus.

Decimo quæritur, An lex Ecclesiastica iubens decimam solui, cum iuris æquitate conueniat? Quæstionem hanc mouet Caietanus *2. 2. qua. 147. articulo primo.* Et ratio dubitandi est, eo quod duplici ratione æquitas in hac lege deesse videtur. Tum, quia constituta est instar veteris legis, quæ decimam solui iubebat: tum quia decima personalis nunc lege debetur, quæ lege veteri non soluebatur. At lex vetus æquitate constabat, quoniam decimam præstari Leuitis præcipiebat. Tribus autē Leuitica erat totius populi Israëlitiici decima pars, ac proinde parum reliquum populū excedebat: nunc decima, lege soluitur Parochis, qui vix (inquit Caietanus) quinquagesimam partem Christiani populi constituunt: quare cum tam exigua sit Parochorum pars, non videtur cum iuris æquitate congruere, ut decimam partem accipiant Parochi, ex quadraginta nouem populi Christiani partibus, ut Parochus quinquaginta fructuum portiones habeat, cum tamen ex reliquo populo singuli nouem tantum portiones sibi retineant: ergo plus æquo Parochis deferretur: præsertim quod Leuitæ & Sacerdotes Iudæorum, vxores, & familias alebant, quibus subsidia vine necessaria suppeditare eos oportebat: at Clerici nouæ & Euangelicæ legis, vxoribus & familia carent, ergo plus illi, quā hi accipere iure poterant, & debebant.

Ex his colligit Caietanus, decimam Ecclesiastica lege deberi, propterea quod eam solui Ecclesiæ præceperit, non solum ut Clerici sustentarentur, sed etiam ut pauperes alerentur. Ita ut decimæ institutæ fuerint in Pauperū subsidium: non Parochi non solum diuinis ministerijs mancipantur, tanquam ministri à Deo electi, sed etiam ad pauperum indigentiam subleuandam tanquam egenorum patres. Atque hinc est, quod iure Canonico præcipitur, ut decimæ in quatuor partes distribuantur: ita ut quarta pars in vsus pauperum impendatur, & Episcopi, ac Parochi partes pauperum, & quasi tutores ac curatores appellentur. Tandem concludit Caietanus his verbis: si decimæ in subsidium tantum ministrorum danda essent, ut in veteri lege mandatum erat, nec scirent eorum oppositas obiectiones soluere, libenter solutiones aliorum audirent, qui sciret tam excellentem distributionem ad æqualitatem deducere. *Sorus Lib. 9. de Iust. q. 4. art. 1.* in Caietanum inuehitur, eo quod tam leui argumēto ductus, ad singularem (sic enim putat Sorus) sententiam deuenir; quod decima non solum in Clericorum subsidium, sed etiam in pauperum vsus sic instituta. Ex quo fieret, ut pauperibus sua quoque portio decimarum iustitiæ legibus deberetur; quod Sorus putauit incommodum, quia decimæ debentur Ecclesiæ ministris ob diuinum ministerium, & officium quod obeunt, & exequuntur. Hanc quæstionem Caietanus & Sorus, quos supra retuli Auctores, alio trahunt, videlicet, An Episcopi, Parochi, & Clerici, iustitiæ legibus in pauperum vsus cogantur impedere quicquid ex beneficijs Ecclesiasticis superest præter id, quod necessarium est ad commodum suum victum. Caietanus enim in ea est opinione, ut censet eos esse iustitiæ legibus adstrictos: Sorus contra, misericordiæ & charitatis tantummodo legibus alligatos.

De hac

De hac controuersia suo loco fufius differe-
mus: Quod praesentis est instituti, illud breuiter
dixisse iusticiae legem Ecclesiasticam de decimis
soluendis, omni aequitate constare. Nam decima,
onus quidem est impositum populo Christiano;
sed uepar est, nulla ratione leges aequitatis tran-
greditur, dum nouem partibus retentis ex fructibus
quos quisque colligit, decimam partem
soluere lege compellitur, multo plus sumit sibi,
quam soluat: sed quia ex multis rebus paruis in
vnum collectis, magnum aliquid efficitur; ideo
decimarum cumulus magis quidem in seipso
est, verum si comparatur cum eo, quod quisque
soluit, & quod sibi relinquit, longe plus sibi sin-
guli retinent, quam soluant. Sic etiam in vetere
Hebrorum populo sibi quisque, ex suis fructibus,
nouem partibus perceptis, decimam soluebat: &
Leuitica tribus sola in vniuersum cum vndecim
tribus collata, in duabus decimarum partibus ex-
cedere videbatur, quia reliquae vndecim tribus
nouem partibus donabantur, & ipsa Leuitica tri-
bus nouem partes habebat; at verò singuli Iu-
dorum sibi nouem partes retinebant, & solue-
bant vnam. Nulli igitur sit iniuria, nulli graue o-
nus imponitur, si ex decem, sibi nouem assumptis
partibus, vnam dare lege cogatur. Quocirca nec
Caietano assentior, totam ferè huius legis Eccle-
siasticae aequitatem in eo ponenti, quod decimae
sunt quoque in pauperum vitis instituta: fateor
enim decimam Ecclesiae lege deberi, ac solui tan-
quam debitam mercedem laboris, quo Clerici
diuini rebus inseruiunt, quamuis postea Ecclesia
suis decretis sancierit, vt quarta decimarum
pars in pauperum necessitates impederetur. Nec
Soto item assentior, neganti Parochorum & Cle-
ricorum numerum cum reliquo populo compo-
situm, minimum esse: quid enim refert, si mini-
mus esse concedatur? siue enim paruis sit, siue
magnus, aequissima est Ecclesiastica lex decima-
rum, qua quisque vnum quid soluit ex decem, sibi
nouem partibus asseruat.

Obijcies, maximam esse decimarum portio-
nem; cum tamen pauci sint Parochi, quibus deci-
mae soluantur; at paucis pauca sufficiunt vitæ
subsidia, & paucis operarijs pauca stipendia de-
beantur. Hoc argumentum quibusdam facessit ne-
gocium. Sed fateor Parochos esse paucos, quibus
decima ex lege debetur ac soluitur, at multi sunt
Parochorum adiutores socij, & administri, qui-
bus sua merces iure debetur. Item multa sunt
templa & sacella, quae subinde reficiuntur, &
muniuntur. Deinde Ecclesia decimam quidem
instituit: sed postea temporis decursu ex fructi-
bus decimarum, quos vidit, & animaduertit esse
longe vberissimos, lege sanxit, vt quarta pars re-
seruaretur in pauperum vitis. Denique, quid di-
cendum, si ex decimis multae hospitales domus
extractae sunt, multa Religiosorum domicilia
constituta, multorum indigentium inopia suble-
uata, Seminaria, & Collegia iuuenum instituta?

Vndecimò quaeritur, An decimam laicus pos-
sidere queat? Respondeo: In cap. Adhaec de Deci-
mis, praecipit Pontifex, vt Laicus qui iure hære-
ditario possidere decimam contendebat, anathe-
mate feriretur, nisi decimam ipsam liberè Eccle-
siae restitueret. Et in cap. Quamuis, de Decimis, prohi-

betur ne quis laico in seculo manenti Ecclesiam,
decimam, oblationemue concedat. Demum in ca.
Causam, de Prescriptioni. Alexander Tertius, scribit
Episcopo, laicos decimas nec detinere, nec vlla
vsucapione praescriptione possidere posse.

Quae Decreta vt intelligamus, scire oportet,
appellatione decimae aliquando intelligi ius exi-
gendi, & percipiendi decimam, aliquando verò
fructum, qui ex praedio, vel persona percipitur;
Deinde ius percipiendi decimam potest alicui
tripliciter conuenire: Aut enim quis decimam
exigit & percipit nomine Clerici, à quo con-
ductam illam habet; & hac ratione laici decima-
rum conductores exigunt atque percipiunt, vt
etiam feudatarius quilibet: Aut quis decimam
exigit, quia ipsi Pontificia auctoritate est data,
quod ille sit de Ecclesia bene meritus, videlicet
quia Ecclesias Catholicorum ab Haereticis de-
fenderit; aut Christianorum prouincias à Sara-
cenorum manibus & potestate eripuerit; aut bel-
lum suis sumptibus contra Paganos susceperit,
& feliciter gesserit: & hoc modo Romani Pon-
tificis beneficio, multae decimae Imperatoribus,
Regibus, Principibus, alijsque viris primarijs da-
tae sunt. Aut decimam quis exigit ob Ecclesiasti-
cum munus, & officium, quo fungitur in Paro-
chia, cui praest: & totum huiusmodi ius est spi-
rituale & sacrum. Intelligunt ergo Canonessue
decreta praedicta, quae omnino negant decima-
mam ad laicos pertinere, de ipso decimae iure siue
de ipsis Decimis: quia nec vlla praescriptione,
nec consuetudine possunt decimas exigere, per-
cipere, & retinere: nam in laicos ius spirituale
non cadit: & is qui possessionis capax non est, re
vlu capere, aut praescribere nequit. At verò ius
exigendi decimam nomine Ecclesiarum siue Cle-
ricorum, quale conductor habet, aut quale privile-
gio, & auctoritate Romani Pontificis sapinus penes
Reges, & Principes est, eo quod in feudum decimas
acceperint, in laicos cadit; quoniam eis non
conuenit nomine ipsorum; sed Ecclesiarum: nec con-
uenit ratione ministerij sacri, vt clericis; sed rati-
one alicuius temporalis: nimirum causa alicuius
obsequij, & beneficij in Ecclesiam collati: aut
ratione pretij, quo locati sunt & conducti fru-
ctus decimarum: sicut ius item quo percipit quis-
piam certi Beneficij fructus annuos ob laborem
& operam, quam impendit in Ecclesia Cathedralis
Clericis cantu, aut latinis litteris institu-
endis, non est Beneficium, nec ius spirituale: eo
quod eius Beneficij fructus, nequaquam accipit
ministerij Ecclesiastici causa. Quapropter sicut
ius patronatus habere laicus quidem potest, sed
non nisi Ecclesiae concessu; ita ius decimae aliquo
modo penes Laicum esse potest, at non sine Eccle-
siae auctoritate atque consensu.

Duodecimò quaeritur, An Decima Episcopi
consensu & auctoritate in feudum turò dari lai-
co queat, ita vt ipsi laico solui debeat? Respon-
deo ex cap. Prohibemus de Decimis, & cap. Cum Apostoli-
ca. De ijs quae sunt à Prelatis, post Concilium Latera-
nense auctoritate Alexandri III. celebratum an-
no sal. 1179. id omnino esse prohibitum, decimas
nempe in feudum perpetuum laico dare, quare
sola Romani Pontificis auctoritate id fieri turò
potest. Ita Ioann. Andreas, Antonius, Cardinalis

in ca. Cum Apostolica de Decimis, Couarruias lib. 1. Variarum resolutionum. cap. 17. num. 5. Cum enim sit communi iure interdictum, sola Episcopi auctoritate fieri nequit. Olim tamen ante huiusmodi Lateranense Concilium, sola Episcopi auctoritate decimæ laicis benè de Ecclesia meritis in feudum, siue emphyteusim perpetuam dari solebant: quare si quis laicus decimas in feudum perpetuum acceptas ante dictum Concilium obtineat, tutò possidet.

Decimo tertio queritur, An decimas, in feudum perpetuum ante Lateranense Concilium acceptas, tuta conscientia laicus Episcopi concessu in alium transferat? Respondeo: Aut eas transfert in aliquam Ecclesiam, Monasterium Religiosum, uel locum, idque tutò facit, ut constat, ex cap. Cum Apostolica. De ijs que sunt à Prelatis: Aut transfert in alium laicum, & sunt duæ opiniones, vna eorum, qui absolute & simpliciter fieri posse negant solo Episcopi consensu & auctoritate, que fuit sententia Abbatis in cap. Prohibemus de Decimis. Vbi ait, sit in eo capite Doctores sentire. sic enim censet Hostiensis in cap. Cum Apostolica De ijs que sunt à Prelatis, Archidiaconus, Ioann. Monachus in cap. 2. de Decimis in sexto eo in primis argumento, quod in ca. Prohibemus de Decimis, vniuersum decernitur, ne laici decimas in alios laicos possint aliquo modo trās ferre. Deinde si Laicus decimas sibi in feudum perpetuum datas habens, sine legitima prole & hærede decedat, decimæ ipso iure ad Ecclesiam reuertuntur, ergo in alium iure transferri nequeunt. Altera est sententia, id tutò fieri posse Episcopi auctoritate, quam sententiam Glossa, Cardinalis in cap. Prohibemus, Ioann. Andreas in cap. 1. de Prescrip. in sexto, & in cap. Super quibusdam de verbo. significa. Syluest. Decima. quæstion. 10. probauere, eam confirmantes primum ex cap. Prohibemus nuper allato, vbi generaliter non prohibetur, ne laici decimas in alios laicos transferant, sed ne laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes, in alios laicos transmittant: quod Decretum habet locum in laicis, decimas facto, non iure possidentibus: qui si, dum viuunt, decimas Ecclesie non restituant, saltem cum decedunt, iussu Pontificis debent Ecclesie decimas reddere, ut saltem eos sui peccati mortis tempore poeniteat. At verò laicus qui ante Concilium Lateranense decimas in feudum accepit, iure illas, non solum facto possidet Certè prima sententia videtur verior. Etenim quamuis laicus iure feudi decimas possideat, nequit in alium laicum transmittere, etiam Episcopi auctoritate: nam transferri non possunt, nisi in feudum denuo dentur: at eas in feudum dare, Concilium Lateranense prohibuit, nisi dixeris, nõ vetuisse, ne solite dari dentur more solito: sed ne dentur, quæ alioqui dari minimè solebant. Sed Concilium generatim præcipit, ne dentur.

Decimo quarto queritur, An Episcopi auctoritate possint decimæ, laico ad breue tempus concedi, locari, vel vendi iusta aliqua de causa? Respondeo ex communi omnium sententia, posse, Nam in Clem. 1. de Rebus Eccles. non alienan. dicitur, posse res Ecclesie ad modicum tempus alienari. Sciendum autem est, iure communi modicum tempus haberi, quod est intra decennium: vnde de-

cimæ iure communi tutò possent laico concedi intra decennium. Sed vbi est vsu recepta Constitutio Pauli II. quæ incipit *Ambitiosa de Rebus Eccles. non alien.* decimæ laico auctoritate Episcopi ultra triennium locari non possunt. Sed questio est An iure communi Episcopus laico decimas dare possit iusta ex causa, vel eas locare, vel vendere ad vitam ipsius laici? Id concedit Glossa in cap. Quamuis de Decimis, ea ratione confirmans, quod vita hominis cum sit dubia & incerta, potest esse breuissima: proinde tanquam modicum tempus habetur. Cum item decima ad vitam laici conferatur, non videtur in perpetuum dari, quippe quæ ad hæredes transmitti nõ possit. Sed verius est, quod tradit Abbas, in eo cap. Quamuis, id Episcopo non licere facere: quod enim ad vitam vnus datur, nõ dicitur ad modicum tempus dari, cum vita hominis ad multos annos produci queat.

Caput XXVI.

An decima denegari aut tolli ex toto vel ex parte possit.

PRIMO queritur, Quot modis Decima tolli queat, ita ut Clericis, siue Ecclesijs solui non debeat. Respondeo, multis modis, nimirum consuetudine, prescriptione, compensatione, transactione, exemptione, siue priuilegio Romani Pontificis. Rebuff. tract. de Decimis quæstio. 13. num. 13. & sequentibus.

Secundò queritur, An consuetudine Decima tolli possit ex toto vel ex parte? Respondeo, inter Iuris Canonici Doctores, cū sentiant decimam diuino iure deberi, varias esse sententias. Quidam enim asserunt, decimam prædialem nulla consuetudine tolli posse ex toto, vel ex parte, cum diuini iuris sit: personalem verò posse consuetudine ex parte, vel ex toto denegari, quoniam Canonico tantum iure perfoluitur. Hanc sententiam tenent Hostiensis, Archidiaconus, Cardinalis, Paulus Parisius, Felinus, & alij plerique, quos refert Couarruias lib. 1. Variarum resolutionum. cap. 17. numer. 8. & eam testatur Rochus Curtius, quem citat ibidem Couarruias, esse communem inter Canonici iuris interpretes. Alij verò vniuersim docent, nullam decimam prædialem, vel personalem tolli consuetudine posse siue ex toto, siue ex parte. propterea quod sit vtraque iuris diuini, non Canonici. Sic Innocentius, Glossa, & alij iuniores in ca. In quibusdam de Decimis. Sunt qui dicant, Decimam siue prædialem, siue personalem ex toto auferri, vel denegari non posse, benè tamè ex parte: quod idem est, ac si dicant, fieri consuetudine posse, ut pars minor soluat, nempe duodecima, vigesima, vel trigesima: quod non obscure Sancti Thomas significat, secunda secunda quæstione 87. articulo primo, & Quodlib. secundo articulo octauo, Turrecrem. in cap. Reuertimini 16. quæstione prima, in septimo quæstione, & idem multi alij Theologi tradidit. Omnes iuris Pontificij Doctores hac quæstione sunt admodum implicati, cum sentiant illi, decimam iuris esse diuini: at contra ius diuinum Consuetudo non valet: Et tamen ex altera parte vident in multis prouincijs Christianorum decimas Clericis vel Ecclesijs non solui: nec enim